

Vážený pán,
Ing. Richard Sulík
podpredseda vlády a minister hospodárstva SR
Ministerstvo hospodárstva SR
Mlynské nivy 44/a
827 15 Bratislava 212

V Bratislave, 16.6.2020

VEC: Reakcia poskytovateľov služieb elektronických komunikácií združených vo Fóre pre komunikačné technológie na list Ing. Ivany Vranskej Rojkovej na tému vplyvu sietí 5G na zdravie obyvateľstva (15393/2020-1010-28096)

V mene **Fóra pre komunikačné technológie (CTF)**, ktoré združuje okrem iných aj spoločnosti poskytujúce mobilné komunikačné služby, by sme k predmetnému listu radi uviedli nasledovné:

Všetky služby poskytované na území SR podliehajú prísnej regulácii zo strany kontrolných a regulačných orgánov, ktorými sú najmä Úrad pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb (RÚ) pre témy technické a hospodárske a Útvar vedúceho hygienika Ministerstva dopravy a výstavby SR spoločne s Úradom verejného zdravotníctva SR v otázkach ochrany zdravia a bezpečnosti ľudí a životného prostredia. Poskytovatelia služieb môžu uviesť do činnosti len taký vysielateľ/anténu, ktorý spĺňa presne definované technické a hygienické kritériá stanovené platnou legislatívou SR. Z pohľadu ochrany zdravia obyvateľstva sú to predovšetkým zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, vyhláška č. 534/2007 Z.z. o podrobnostiach o požiadavkách na zdroje elektromagnetického žiarenia (EMŽ) a na limity expozície obyvateľov EMŽ v životnom prostredí a špeciálne pre ochranu našich zamestnancov je to nariadenie vlády č. 329/2006 Z. z. o minimálnych zdravotných a bezpečnostných požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou elektromagnetickému poľu.

Aj keď je ochrana zdravia obyvateľov plne v kompetencii vyššie uvedených orgánov, a teda všetka predmetná legislatíva podlieha ich iniciatíve, spoločnosti pôsobiace v tomto odvetví aj sami sledujú vývoj v tejto oblasti, pretože chcú mať istotu, že nimi poskytované služby spĺňajú všetky štandardy na ochranu obyvateľstva. V konečnom dôsledku totiž nejde len o ich zákazníkov, ale aj o ich zamestnancov a ich rodiny.

Keďže platná legislatíva SR v oblasti ochrany obyvateľstva pred neionizujúcim žiarením je plne v súlade s odporúčaniami Európskej komisie a Svetovej zdravotníckej organizácie, máme za to, že ochrana nás všetkých spĺňa najvyšší možný štandard. Ich odporúčania sú totiž odvodené od usmernení Medzinárodnej komisie pre ochranu pred neionizujúcim žiarením (ICNIRP - International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection), ktorá je najkompetentnejšou organizáciou pre posudzovanie zdravotného rizika pri expozícii ľudí elektrickými a magnetickými poľami a neionizujúcim žiarením.

Je preto veľmi dobré, že skôr, ako začneme v SR zavádzať do praxe tzv. 5G siete, **ICNIRP po 7 rokoch testov a analýz dostupných vedeckých poznatkov vydala nové Usmernenie pre limity**

Fórum pre komunikačné technológie je záujmová organizácia registrovaná na MV SR, č. spisu VVS/1-900/90-12305-4

expozície elektromagnetickým poliam v rozmedzí 100 kHz to 300 GHz¹, ktoré zohľadňujú nové vedecké poznatky, a najmä nové dostupné technológie. Toto usmernenie navyše potvrdilo, že aj pôvodne platné limity boli dostačujúce pre dnešné 2G, 3G a 4G siete, ako aj pre budúce siete 5G. Považujeme za správne, že nové usmernenie ICNIRP venuje zvýšenú pozornosť frekvenciám nad 6 GHz, pre ktoré boli stanovené podrobnejšie usmernenia.

Ako organizácie orientované na poskytovanie služieb elektronických komunikácií, prípadne na činnosti s tým súvisiace, vieme sa vyjadriť najmä k technickej stránke fungovania 5G sietí. Na posúdenie zdravotnej či environmentálnej oblasti boli zriadené kompetentné organizácie na národnej či nadnárodnej úrovni, uvedené vyššie. Pevne veríme, že sa na výsledky ich práce môžeme spoľahnúť presne tak, ako sa spoliehame na výskumné ústavy a laboratóriá, ktoré skúmajú kvalitu našich potravín, vody, liekov či akýchkoľvek produktov dennej spotreby.

Tvrdenie Ing. Vranskej Rojkovej, že na kompetentných úradoch nie sú dostatočne fundovaní odborníci na posúdenie rizík súvisiacich s expozíciou EMŽ, je podľa nás veľmi odvážne, rovnako ako jej tvrdenie, že problém nikto neskúma, prípadne ho všetci ignorujú. Pre ilustráciu, návrh vyššie uvedeného usmernenia ICNIRP v roku 2018 pripomienkovalo približne 120 organizácií. Pochybnosť o kompetentnosti a odbornosti zástupcov organizácií štátu v tejto oblasti značne eliminuje aj fakt, že **pravidlá regulujúce túto oblasť preberáme od nadnárodných renomovaných inštitúcií, ako napríklad ICNIRP, ktoré združujú tých najväčších odborníkov a na ich implementáciu dozerajú európske orgány.** Aj to je jedným z benefitov nášho členstva v Európskej únii.

Na záver niekoľko technických argumentov k obavám uvedeným v liste, ku ktorým sa odborníci z nášho sektora môžu plnohodnotne vyjadriť:

1. **Prichádzajúce siete 5G nebudú mať stonásobne vyššiu intenzitu žiarenia ako 4G,** pretože rozdiel vo výkonoch vysielateľov 4G a 5G, pôsobiacich v identických frekvenčných pásmach, je absolútne minimálny – líši sa o približne 4 dB.
2. **Využitie frekvenčného pásma 700 MHz na poskytovanie služieb sietami 5G nemôžeme nazývať pokusom, pretože toto pásmo využíva celý svet, vrátane Slovenska, na rádiokomunikačné služby už desaťročia.** Okrem toho, že tieto frekvencie boli ešte minulý rok využívané na televízne vysielanie prostredníctvom technológie DVB-T. I samotní operátori v SR už približne 25 rokov na svoje služby mobilnej komunikácie, známe ako 2G, 3G či 4G, využívajú frekvencie v pásme do 1 GHz. Navyše treba upozorniť, že siete 5G sú v podmienkach výberového konania na pridelenie nových frekvencií v SR definované ako 5G New Radio, čo znamená, že 5G siete v zmysle pripravovaného výberového konania budú v SR budované najmä vo frekvenčných pásmach do 6 GHz, a teda nezahŕňajú tzv. milimetrové vlny (30 do 300 GHz). **5G siete v SR sú teda zatiaľ plánované v pásmach, ktoré sú na mobilné služby využívané už aj doteraz.**
3. **Je pravdou, že v strategických plánoch Európskej komisie a členských štátov sú siete 5G plánované aj pre pásmo 26 GHz (presnejšie 24,25 – 27,5 GHz), tie sa však ešte nezaraďujú do kategórie tzv. milimetrových vln,** aj keď k nim majú svojimi vlastnosťami veľmi blízko. Vo vzťahu k týmto frekvenciám je však potrebné zdôrazniť, že intenzita vysielaného elektromagnetického žiarenia na týchto frekvenciách je natolko nízka, že **tlmenie signálu spôsobené okolitým prostredím vysielateľa v atmosfére v spojení s tlmením budov je tak výrazné, že sila signálu nepresahuje odporúčané technické limity.**

¹ <https://www.icnirp.org/en/activities/news/news-article/rf-guidelines-2020-published.html>

Radi by sme pri téme ochrany zdravia a životov pripomenuli aj aspekt dôležitosti mobilnej komunikácie pre obyvateľov, ktorý sa naplno prejavil počas nedávnej krízovej situácie spôsobenej koronavírusom a ochorením Covid-19. Vďaka modernej a stabilnej telekomunikačnej infraštruktúre mohli obyvatelia zostať v spojení s lekármi, svojimi blízkymi, sociálnymi pracovníkmi či zástupcami samospráv, a mnohí aj pracovať na diaľku. Inokedy mobilnej komunikácií vďaka za to, že naše záchranné zložky vedia pomáhať ľuďom v takých núdzových situáciách, kde by sa v minulosti žiadna pomoc zavolať nedala, prípadne by sa dostavila neskoro. Takto každoročne pomáhajú zachrániť stovky životov a riešiť tisíce prípadov núdze.

Teraz, keď sa naša spoločnosť a ekonomika zotavuje z krízy spôsobenej pandémiou a desaťtisíce ľudí stratia svoju prácu a uplatnenie, nasadzovanie novej generácie mobilných sietí má navyše veľký potenciál prispieť k obnoveniu hospodárskej aktivity, ktorá bude viac ako kedykoľvek predtým potrebovať nové impulzy. Môže tak významne prispieť k zníženiu počtu ľudí bez práce, príjmu a schopnosti postarať sa o svojich najbližších.

Záverom by sme chceli ubezpečiť autorku predmetného listu a ostatných členov iniciatívy, že pre všetkých operátorov je prvoradé, aby ponúkali služby prostredníctvom zariadení, ktoré sú bezpečné a spĺňajú všetky zákonom stanovené parametre. Naše siete budeme budovať aj naďalej v takom rozsahu, ako nám to prikazujú licencie vydané regulačným úradom, v súlade s platnou legislatívou a normami a zároveň reflektujúc záujem používateľov o tieto služby.

S pozdravom,

Ing. Ján Šebo
predseda